

POSTANOWIENIE

Dnia 28 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek

w sprawie z powództwa M.G.W.
przeciwko Prokuraturze Okręgowej w G. i Prokuraturze Rejonowej w W.
o wynagrodzenie i odszkodowanie,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 28 listopada 2017 r.,
skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Okręgowego w G.
z dnia 17 czerwca 2016 r., sygn. akt VII Pa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od powoda na rzecz pozwanych kwoty po 2.025
(dwa tysiące dwadzieścia pięć) zł tytułem zwrotu kosztów
procesu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w G. wyrokiem z dnia 17 czerwca 2016 r., oddalił apelację M.G.W. od wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 10 lutego 2016 r., mocą którego w pkt I umorzono postępowanie w zakresie cofniętego pozwu, w pkt II oddalono powództwo w pozostałej części, a w pkt III odstąpiono od obciążenia powoda kosztami zastępstwa procesowego przeciwko Prokuraturze Okręgowej w G. i Prokuraturze Rejonowej w W. o wynagrodzenie.

W sprawie ustalono, że powód M.G.W. - prokurator Prokuratury Rejonowej w W. - delegowany został do pełnienia czynności prokuratorskich w Biurze do Spraw Przestępczości Zorganizowanej Prokuratury Krajowej w Wydziale [...]

Zamiejscowym w G., łącznie na okres od dnia 1 października 2007 r. do dnia 31 marca 2009 r. Następnie na łączny okres od dnia 1 kwietnia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2012, został delegowany do wykonywania czynności służbowych w Prokuraturze Apelacyjnej w (...). Od dnia 1 stycznia 2013 r. delegacja powyższa została przekształcona na czas nieokreślony. We wskazanym okresie, od dnia 30 marca 2010 r. powód powołany został na stanowisko Prokuratora Prokuratury Okręgowej w G., a następnie od dnia 23 czerwca 2015 r. na stanowisko prokuratora Prokuratury Apelacyjnej w (...).

Sąd Okręgowy podzielił ustalenia faktyczne oraz ich kwalifikację prawną dokonane przez Sąd pierwszej instancji uznając, że ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego w żadnym zakresie nie przekraczała granic swobodnej oceny dowodów. Zasadnie również Sąd Rejonowy przyjął, że zgodnie z art. 3 k.p., pracodawcą powoda w spornym okresie była Prokuratura Rejonowa w W., a nie Prokuratura Okręgowa w G.. Spór w sprawie koncentrował się na ustaleniu właściwego pracodawcy powoda, a tym samym przyjęciu przez Sądy *a meriti*, że pracodawcą powoda w okresie objętym roszczeniem była Prokuratura Rejonowa w W., co doprowadziło do uznania, że roszczenie powoda uległo przedawnieniu.

W skardze kasacyjnej wniesionej od wyroku Sądu Okręgowego powód zaskarżył go w całości i na podstawie art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c. zarzucił mu naruszenie prawa materialnego przez błędną wykładnię, a mianowicie art. 3 k.p. oraz art. 8 k.p.

Formułując zarzuty, powód wskazał równocześnie na występowanie istotnego zagadnienia prawnego oraz potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie. Dalej powód wskazał, że przepisy obowiązującego prawa, zarówno pod rządami ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze, jak i obecnie obowiązującej ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r., prawo o prokuraturze (Dz.U. z 2016 r., poz. 178), nie definiowały i nie definiują w żaden sposób, jaka jednostka organizacyjna jest pracodawcą prokuratora prokuratury rejonowej. Wymienione ustawy nie zawierają również przepisów mogących wskazywać na delegowanie kompetencji pracodawcy bądź to przez prokuratora rejonowego na prokuratora okręgowego, bądź odwrotnie.

Mając na uwadze powyższe powód, wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i rozstrzygnięcie sprawy co do istoty oraz zasądzenie na jego rzecz zwrotu kosztów procesu, ewentualnie o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi.

W odpowiedzi na skargę pozwany wniósł o odrzucenie skargi kasacyjnej, ewentualnie o odmówienie jej przyjęcia do rozpoznania oraz zasądzenie od powoda zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest zasadny. Skarga kasacyjna jest środkiem zaskarżenia o szczególnym charakterze. Przede wszystkim zmierza do ochrony interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa i jednolitości wykładni oraz usunięcie z obrotu prawnego orzeczeń wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Natomiast jej zadanie nie polega na ponownej ocenie sprawy z perspektywy niezadowolonej z rozstrzygnięcia strony. Już przytoczone spostrzeżenie obliguje do wstępnej oceny sprawy w ramach tzw. „przedsądu”. Jego zakres jest ograniczony do kontroli, czy w sprawie ujawniły się przewidziane w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c. okoliczności przemawiające za przyjęciem skargi do rozpoznania. Obowiązkiem wnoszącego skargę jest wyartykułowanie podstawy uzasadniającej jej przyjęcie. Skarżący ów obowiązek zrealizował i ulokował w treści art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Istotnym zagadnieniem prawnym w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. jest problem nowy i dotychczas niewyjaśniony, dotyczący ważnego abstrakcyjnego zagadnienia jurydycznego, którego rozpatrzenie przyczyni się do rozwoju myśli prawnej i będzie miało znaczenie nie tylko do oceny konkretnej, jednostkowej sprawy, ale także przy rozstrzyganiu innych podobnych spraw. Zagadnienie to musi przy tym rzeczywiście występować w sprawie i mieścić się w zakresie problematyki, która podlega badaniu w postępowaniu kasacyjnym. Skarżący powinien dostrzegane zagadnienie sformułować oraz przedstawić argumentację jurydyczną, uzasadniającą tezę o możliwości rozbieżnych ocen prawnych w związku ze

stosowaniem przepisów, na tle których zagadnienie powstało. Nie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawa, ani nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy w danej kwestii wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 2015 r., I CSK 976/14, LEX nr 1802572). Ponadto, sformułowanie „istotnego zagadnienia prawnego” jako przesłanki przyjęcia skargi do rozpoznania powinno przybrać formę zapytania (wypowiedzi pytającej), czego skarżący nie czyni.

W odniesieniu do drugiej z przytoczonych przez skarżącego przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania należy podkreślić, że istnienie potrzeby dokonania wykładni przepisów prawnych wymaga wykazania przez skarżącego, iż chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie oraz przedstawienia na czym polegają związane z nimi wątpliwości lub też opisanie rozbieżności występujących na tym tle w orzecznictwie (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, LEX nr 1678062). Ponadto, brak jest podstaw do uznania, że istnieje potrzeba dokonania wykładni przepisów art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., jeżeli ich interpretacja była przedmiotem uchwały Sądu Najwyższego w powiększonym składzie i nie zaistniały żadne okoliczności uzasadniające zmianę wyrażonego tam poglądu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2008 r., II UK 256/07, LEX nr 449011).

Mając powyższe na uwadze, w ocenie Sądu Najwyższego, skarżący nie zdołał przekonać odnośnie do wystąpienia w przedmiotowej sprawie istotnego zagadnienia prawnego czy konieczności potrzeby wykładni przepisów. Odmawiając przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania Sąd Najwyższy kierował się poniższą argumentacją.

Ustawa z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (jednolity tekst: Dz.U. z 2011 r. Nr 270, poz. 1599, dalej jako ustawa o prokuraturze), która utraciła moc, ale stanowiła podstawę rozstrzygnięcia Sądów *a meriti*, nie zawierała autonomicznej definicji pracodawcy. W tym zakresie art. 118 ustawy o prokuraturze odsyłała do przepisów Kodeksu pracy.

Zgodnie z art. 3 k.p. pracodawcą jest jednostka organizacyjna, choćby nie

posiadała osobowości prawnej, a także osoba fizyczna, jeżeli zatrudniają one pracowników. Oznacza to, że pracodawcą jest również jednostka organizacyjna choćby nie posiadała ona osobowości prawnej, jeżeli zatrudnia pracowników.

Artykuł 3 k.p. nie wymienia jednostek organizacyjnych, które w rozumieniu Kodeksu pracy są pracodawcami, co daje podstawę do twierdzenia, że pracodawcami mogą być jednostki organizacyjne posiadające zdolność do zatrudniania pracowników. Niewątpliwie zdolność taką posiadają osoby prawne. Nadto przepisy ustawy, postanowienia statutu lub inne regulacje odnoszące się do danej osoby prawnej mogą przyznać status pracodawcy swoim jednostkom organizacyjnym. Każda osoba prawna jest pracodawcą w rozumieniu art. 3 k.p. dla zatrudnionych przez nią pracowników, chyba że dla niektórych z nich za pracodawcę należy uznać jednostkę organizacyjną stanowiącą jakąś jej część składową (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1991 r., I PRN 47/91, LEX nr 13629). Do tej kategorii pracodawców zalicza się zatem wyodrębnione organizacyjnie i finansowo części składowe osoby prawnej (samodzielnej jednostki niemającej osobowości prawnej), mające zdolność samodzielnego (w imieniu własnym) zatrudniania pracowników. Natomiast mimo posiadania osobowości prawnej, przymiotu pracodawcy nie posiada Skarb Państwa (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 grudnia 2009 r., II PZ 23/09, LEX nr 577835). W sferze publicznej pracodawcami są natomiast głównie *statio fisci* Skarbu Państwa, gdyż ten nigdy nie jest traktowany jako pracodawca i nie występuje w takim charakterze w sprawach z zakresu prawa pracy, zarówno ze względu na treść art. 3 k.p., jak i treść art. 460 § 1 k.p.c. Przy czym, w przypadku państwowych jednostek organizacyjnych, ich zdolność do zatrudniania pracowników we własnym imieniu będzie wypływała z aktu ustrojowego - ustawy.

W takim układzie należy przyjąć, że zgodnie z przedstawioną koncepcją pracodawcą prokuratora jednostki organizacyjnej prokuratury mianowanego przez Prokuraturę Generalną jest jednostka organizacyjna, która jest miejscem świadczenia pracy. Przede wszystkim wyodrębnienie organizacyjne wynika z art. 17 ust. 1 ustawy o prokuraturze, zgodnie z którym powszechnymi jednostkami organizacyjnymi prokuratury są: Prokuratura Generalna oraz prokuratury apelacyjne, okręgowe i rejonowe. Oznacza to, że Prokuratura Rejonowa w W. jest

niewątpliwie wyodrębnioną jednostką organizacyjną. Następnie, zgodnie z ust. 9 tego artykułu prokuraturą rejonową kieruje prokurator rejonowy. Prokurator rejonowy jest prokuratorem przełożonym prokuratorów pełniących czynności w prokuraturze rejonowej, a dochody i wydatki powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury stanowią w budżecie państwa odrębną część (z art. 101b ust. 1 ustawy o prokuraturze). W art. 3 k.p. została zatem wyrażona zarządcza koncepcja pracodawcy, której istotę stanowi możliwość przypisania statusu pracodawcy jednostce organizacyjnej nieposiadającej własnych praw do mienia, zwłaszcza prawa własności (zob. Z. Hajn, *Pojęcie pracodawcy po nowelizacji Kodeksu Pracy*, PiZS 1997 nr 6, s. 30 - 34). W rozumieniu zarządczego modelu pracodawcy, pracodawcą jest jednostka organizacyjna, której kierownictwo ma mandat do zarządzania nią i kierowania zatrudnionymi w niej pracownikami.

W przypadku powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury - prokuratur rejonowych powyższa zasada doznaje ustawowych modyfikacji. Zgodnie bowiem z art. 13b ustawy o prokuraturze, prokuratora rejonowego powołuje Prokurator Generalny. Natomiast stosunek pracy z urzędnikami zatrudnionymi w powszechnych jednostkach organizacyjnych prokuratury - prokuraturze rejonowej, nawiązuje prokurator okręgowy (art. 5 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury, (jednolity tekst: Dz.U. z 2017 r., poz. 246).

Przepis art. 3¹ k.p. określa reprezentację jednostki organizacyjnej w sprawach ze stosunku pracy, stanowiąc, że za pracodawcę czynności takich dokonuje osoba lub organ zarządzający tą jednostką (stosownie do przepisów o funkcjonowaniu danego rodzaju jednostek organizacyjnych) albo inna wyznaczona osoba. Przy czym działanie osoby lub organu zarządzającego w sprawach z zakresu prawa pracy może nastąpić na podstawie przepisu prawa określającego, kto w imieniu jednostki organizacyjnej dokonuje czynności z zakresu prawa pracy. Tym samym osoba wykonująca czynności z zakresu prawa pracy za pracodawcę, który jest jednostką organizacyjną, nie musi być objęta strukturą organizacyjną tej jednostki (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 2011 r., II PK 181/10, OSNP 2012 nr 11 - 12, poz. 139). W konsekwencji prokuratura rejonowa zatrudnia zatem prokuratorów tej prokuratury, gdyż według art. 3 k.p. chodzi o „zatrudnianie” na podstawach określonych w art. 2 k.p., co oznacza, że dana jednostka

organizacyjna nie przestaje być pracodawcą również wówczas, gdy samo nawiązanie (rozwiązanie) stosunku pracy z pracownikami na niektórych stanowiskach następuje w drodze aktu organu usytuowanego poza pracodawcą. Należy również pamiętać, że wyznaczenie w rozumieniu art. 3¹ § 1 k.p. ma charakter generalny, w odróżnieniu od indywidualnego pełnomocnictwa do dokonywania w imieniu mocodawcy określonych czynności prawnych (art. 96 k.c.). Wyznaczona osoba może udzielać pełnomocnictwa innym osobom do poszczególnych czynności w zakresie prawa pracy. Przy czym w szerokim pojęciu czynności z zakresu prawa pracy mieszczą się zarówno oświadczenia woli kształtujące treść łączącego strony stosunku pracy (np. zawarcie umowy o pracę, wypowiedzenie umowy, wypowiedzenie warunków pracy i płacy), które w imieniu pracodawcy składa podmiot wyznaczony przepisami prawa (tu w imieniu prokuratury rejonowej - prokurator okręgowy w stosunku do zatrudnionych tam urzędników, a Prokurator Generalny do prokuratorów rejonowych), jak i inne działania wywołujące określone przepisami skutki prawne (np. wydanie świadectwa pracy, udzielenie urlopu wypoczynkowego lub okolicznościowego, udzielenie kary porządkowej, przyznanie nagrody itp.). W tym zakresie prokurator rejonowy jako kierownik tego zakładu pracy, wykonuje przynajmniej niektóre kompetencje pracodawcy, np. co do organizacyjno-porządkowych aspektów procesu pracy. Podzielenie pozostałych kompetencji pracodawcy pomiędzy inne podmioty, usytuowane na wyższych szczeblach władzy służbowej, w tym prokuratora okręgowego, jest charakterystyczne dla służbowych stosunków pracy w ogólności, nawet jeśli w przypadku prokuratury ma to drastyczny (skrajny) charakter, co jest jednak uzasadnione jej specyficzną funkcją ustrojową i dostosowaną do niej strukturą organizacyjną.

Podsumowując ten wątek, należy podkreślić, że zdolność do zatrudniania pracowników obejmuje nie tylko możliwość nawiązania stosunku pracy i rozwiązania go, lecz także zmiany jego treści, a także możliwość realizowania zobowiązań wynikających z tego stosunku oraz ponoszenia odpowiedzialności w sferze prawa pracy. Szczególnie w odniesieniu do ostatniej z wymienionych kwestii Sąd Najwyższy wypowiedział się jednoznacznie, że pracodawcą legitymowanym do wystąpienia przeciwko prokuratorowi prokuratury rejonowej z żądaniem

naprawienia szkody z tytułu pracowniczej odpowiedzialności materialnej jest prokuratura rejonowa (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2003 r., III PZP 8/03, LEX nr 79123).

Wypada dodać w tym miejscu, że wykładnia art. 3 k.p. była w przeszłości przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 23 lipca 1993 r., I PZP 30/93, OSNC 1994 nr 6, poz. 123). Co prawda, sprawa wówczas rozpoznawana przez ten Sąd dotyczyła sędziego, a nie prokuratora, jednakże istotne podobieństwa zachodzące zwłaszcza pomiędzy sposobem nawiązywania stosunków pracy osób zajmujących te stanowiska sprawiały, iż poglądy sformułowane przez Sąd Najwyższy w tamtej sprawie mogły być uznane za przydatne również w sprawie niniejszej. W przytoczonej uchwale Sąd Najwyższy stwierdził, że w sporze o wynagrodzenie za pracę sędziego Sądu Rejonowego stroną pozwaną jest zatrudniający sędziego Sąd Rejonowy - jako jego zakład pracy (art. 3 k.p.). Uzasadniając ten pogląd, Sąd Najwyższy podniósł między innymi, iż trafność tej koncepcji uzasadnia okoliczność, że sąd rejonowy jest dla sędziego tego sądu zakładem pracy w znaczeniu przedmiotowym. Stanowi bowiem jednostkę wyodrębnioną finansowo, będąc dysponentem środków budżetowych trzeciego stopnia. Także w sądzie rejonowym jako zakładzie pracy w znaczeniu przedmiotowym, sędzia wykonuje swoje obowiązki pracownicze. Ponadto Prezesowi tego sądu jako kierownikowi zakładu pracy, przysługuje w stosunku do sędziego przeważająca część uprawnień, które należą do pracodawcy. Wprawdzie niektóre uprawnienia przypisane z reguły pracodawcy rzeczywiście wykonują inne organy, np. powołanie i odwołanie sędziego należy do Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, przeniesienie lub delegowanie do innego sądu (lub innej jednostki organizacyjnej) - do Ministra Sprawiedliwości, wyrażenie zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia - do prezesa sądu wojewódzkiego (obecnie okręgowego) itp. Jednakże, jak wynika z art. 55 § 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (jednolity tekst: Dz.U. z 1990 r. Nr 23, poz. 138 ze zm.), powołanie powoduje nawiązanie stosunku służbowego, cechą charakterystyczną zaś służbowych stosunków pracy jest podmiotowe rozdzielenie kompetencji między kilka organów. Pod tym względem wiele zbieżności ze stosunkiem pracy sędziów wykazywał przez wiele lat stosunek pracy nauczycieli

mianowanych, których przecież powoływał i zwalniał inny organ niż dyrektor szkoły i także ten właśnie organ podejmował decyzje w sprawie przeniesienia do innej szkoły na stałe lub na określony czas, dokonywał oceny pracy nauczycieli itp. Również w stosunkach pracy regulowanych przepisami Kodeksu pracy niektóre organy znajdujące się poza zakładem pracy dokonują powołań na określone stanowiska, np. organ założycielski w stosunku do pierwszego dyrektora w nowo organizowanych przedsiębiorstwach państwowych, co nie oznacza, że stroną stosunku pracy jest organ założycielski, a nie zakład pracy. Jeżeli chodzi o sędziego sądu rejonowego, to należy jeszcze raz podkreślić, że chociaż powołanie go na stanowisko należy do kompetencji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, to jednak akt mianowania wyznacza dla niego konkretny sąd, co sprawia, iż staje się pracownikiem tego, a nie innego sądu. Podobne stanowisko Sąd Najwyższy zajął także w stosunku do innych osób zatrudnianych w jednostkach organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej. W wyroku z dnia 19 grudnia 1997 r., I PKN 448/97 (OSNAPiUS 1998 nr 22, poz. 649) przyjął bowiem, iż pracodawcą dyrektora wojewódzkiego urzędu pracy jest ten urząd, a nie Krajowy Urząd Pracy, natomiast w wyroku z dnia 20 października 1998 r., I PKN 390/98 (OSNAPiUS 1999 nr 23, poz. 744) wyjaśnił, że gminny ośrodek pomocy społecznej jako jednostka organizacyjna zatrudniająca pracowników jest pracodawcą w rozumieniu art. 3 k.p. również wobec kierownika ośrodka, choćby kompetencja do jego zatrudniania i zwalniania należała do zarządu gminy, a kompetencja do wydawania poleceń dotyczących pracy przysługiwała burmistrzowi (wójtowi).

Podzielając w pełni przedstawione stanowisko oraz przenosząc je na grunt rozpoznawanej sprawy, Sąd Najwyższy zauważył, że stanowi ono ważki argument służący rozstrzygnięciu niniejszej sprawy. Przede wszystkim potwierdza dodatkowo - słusznie uwzględnioną przez Sądy obu instancji - tezę, iż pracodawcą prokuratora Prokuratury Rejonowej w rozumieniu art. 3 k.p. jest Prokuratura Rejonowa. Po drugie, wskazuje na szczególne zasady powoływania prokuratorów, usytuowane poza zakresem kompetencji Prokuratury Rejonowej (oraz Prokuratora Rejonowego).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. O kosztach procesu

orzeczono w myśl art. 98 § 1 k.p.c.

as